

Sociale media protocol

Inhoud

1. Inleiding.....	2
Sociale media beleid versus de veldnormen.....	2
Maatwerk.....	3
2. Mediawijsheid.....	3
3. Doelstellingen.....	5
3.1 Educatief en positief gebruik:.....	5
3.2 Veiligheid en privacy:.....	5
3.3 Verantwoord gebruik:.....	5
4. Doelgroepen.....	6
5. Verantwoordelijkheden.....	6
5.1 Bestuur/directie:.....	6
5.2 Medewerkers IHUB.....	6
5.3 Leerlingen/ Jongeren:.....	6
5.4 Ouders/ Verzorgers:.....	6
6. Opstellen richtlijnen.....	7
6.1 Richtlijnen m.b.t. tot het delen van informatie.....	7
6.2 Sancties en gevolgen bij misstanden.....	8
6.3 richtlijnen over het gebruik van sociale media.....	9
7. Implementatie.....	10
8. Evaluatie.....	10
9. Conclusie.....	10
10. Bijlages.....	12
Bijlage 1: Aanbevelingen.....	12
1.1 Inleiding.....	12
1.2 Aanbevelingen open leefgroepen.....	12
1.3 Aanbevelingen gesloten leefgroepen.....	13
1.4 Aanbevelingen speciaal basisonderwijs.....	14
1.5 Aanbevelingen voorgezet onderwijs.....	14
1.6 Algemene aanbevelingen IHUB.....	15
Bijlage 2: Begrippen sociale media.....	17

Cyberpesten.....	17
Sexting.....	18
Shame-Sexting.....	19
Exposure.....	21
Sextortion.....	23
Doxing.....	24
Privacy wetten.....	25
Wetsvoorstel seksuele misdrijven.....	25
Aanpak shame-sexting.....	25
Bijlage 3. Tips bij gebruik van sociale media.....	28
Tips voor medewerkers.....	28
Tips voor leerlingen en jongeren.....	28
Maak jij je zorgen?.....	30
Tips voor ouders en verzorgers.....	30

1. Inleiding

Sociale media heeft een prominente rol gekregen in ons dagelijks leven en onze maatschappij. Dit heeft invloed op onze levens, zowel positief als negatief, en raakt dus ook ieder die betrokken is bij onderwijs en jeugdzorg. Sociale media is een verzamelbegrip voor online platformen waar de gebruikers, zonder of met minimale tussenkomst van een professionele redactie, zelf de inhoud verzorgen.

Vanuit IHUB vinden wij het van belang om handvatten aan te reiken aan onze medewerkers, teams, scholen, jeugdinstanties, leerlingen en jeugdigen rondom het thema sociale media. IHUB vertrouwt erop dat alle medewerkers, leerlingen, jeugdigen, ouders/verzorgers en andere betrokkenen verantwoord om zullen gaan met sociale media en heeft dit protocol opgezet om iedereen die bij de organisatie IHUB betrokken is daarvoor richtlijnen te geven.

In dit protocol staan enkele richtlijnen vast over hoe om te gaan met sociale media op de scholen en jeugdinstanties van IHUB, met als doel dat sociale media op een veilige, verantwoorde en positieve manier wordt gebruikt, waarbij de privacy en het welzijn van de betrokken partijen wordt gewaarborgd.

Sociale media beleid versus de veldnormen¹

IHUB wil jongeren begeleiden op het gebied van sociale media.

Het gebruik van een smartphone stelt de jongere in direct contact met familie, vrienden en kennissen uit hun persoonlijke omgeving. Dat is vaak een positieve kracht en helpt hen door een moeilijke periode heen. Steun, contact en gevoel van nabijheid dragen op een positieve manier bij. Wanneer jongeren juist binnen een jeugdzorg instantie zijn geplaatst om (tijdelijk) los te komen van de invloeden van hun persoonlijke omgeving

¹ 'Veldnormen' terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen' van Jeugdzorg Nederland (oktober 2022).

kan de smartphone en sociale media juist voor spanning zorgen en kan het dus zijn dat een jongere een (tijdelijk) sociale media verbod heeft omdat het gebruik van sociale media niet veilig voor hem of haar is. Maar hoe verhoudt zich dat tot de veldnormen (de criteria voor professioneel handelen) en het verminderen van repressie? Jongeren hebben recht op vrije communicatie. Door een inname van een smartphone verbreek je per direct alle sociale contacten. Dat heeft een heftige impact op jongeren, zeker in deze tijd waarin bijna alle contacten online worden onderhouden.

Mag je ingrijpen door een smartphone in te nemen of sociale media voorlopig te verbieden? En is dat verstandig en noodzakelijk? Vanuit de veldnormen is het juist van belang om voornamelijk inzichtelijk te werken met de jongeren. We werken aan het mediawijzer maken van jongeren, en zetten in op preventie en het leren van (online) sociale vaardigheden zodat jongeren online weerbaarder zijn.

Wanneer een verbod nodig is, registreert de organisatie wanneer jongeren beperkt worden in hun sociale media gebruik en wordt er in de tussentijd gewerkt aan het verbeteren van de sociale (online) vaardigheden zodat er een begeleide opbouw plaats kan vinden.

Maatwerk

Het gebruik van sociale media is een complex onderwerp. Het is niet mogelijk om een eenduidig beleid, of strikte richtlijnen op te stellen die toepasbaar zijn op alle jongeren, in het onderwijs en op alle leefgroepen. Het is maatwerk, waarbij het belangrijk is om oog te hebben voor de kracht, positieve invloeden en mogelijkheden van sociale media. Het is belangrijk dat jongeren (en hun ouders/verzorgers) meedenken over regels, richtlijnen en afspraken rondom het beleid. Simpelweg omdat jongeren de experts zijn op dit gebied en weten waar hun behoeftes en uitdagingen liggen. Echter dient iHUB de jongeren te beschermen tegen negatieve invloeden, risico's en gevaren. De begeleiders van de jongeren zullen steeds meer met sociale media en de gevolgen daarvan te maken krijgen. Het is belangrijk dat wij als iHUB samen met onze medewerkers aandacht blijven houden voor de nieuwste mogelijkheden en ontwikkelingen op het gebied van sociale media.

2. Mediawijsheid

Het is van belang dat medewerkers mediakennis hebben, dit is nodig om op een goede manier te kunnen omgaan met de onlinewereld. Het begrip 'Mediawijsheid' beschrijft "het geheel van kennis, vaardigheden en mentaliteit waarmee burgers zich bewust, kritisch en actief kunnen bewegen in een complexe, veranderlijke en fundamenteel gemedialiseerde wereld" ².

Mediawijsheid bestaat uit diverse onderdelen. Om mediawijs te kunnen handelen dien je te beschikken over verschillende competenties (zie onder).

iHUB vindt het belangrijk dat haar medewerkers, leerlingen en jongeren leren omgaan met sociale media. Daarvoor is het raadzaam dat er een scholingsvoorstel wordt

2

<https://www.nationaalmediapaspoort.nl/images/pdf/Mediawijsheid%20Ontwikkeling%20naar%20nieuw%20burgerschap%20door%20Raad%20voor%20Cultuur....pdf>

opgesteld door leren en ontwikkelen zodat medewerkers de onderstaande competenties kunnen ontwikkelen.

Media bewust zijn

- Je weet welke verschillende mediavormen en bronnen er zijn.
- Je hebt inzicht in de ontwikkeling die sociale media heeft doorgemaakt en welke actuele rol sociale media heeft in ons leven.
- Je bent bewust van eigen mediagebruik, en mediagedrag.
- Je bent in staat verschillende mediaboodschappen & mediabronnen op te zoeken en te beoordelen.

Media begrip

- Je hebt zicht op de invloeden die spelen bij het tot stand komen van mediaboodschappen.
- Je kunt informatie kritisch beoordelen, bronnen checken, en feiten van mening onderscheiden.
- Je kunt inschatten of de online-informatie betrouwbaar en geloofwaardig is
- Je bent je bewust van de invloed die media boodschappen hebben en hebt kennis over de diverse manieren van beïnvloeding.
- Je bent je bewust van de verborgen doelstellingen van non-profit organisaties en commerciële bedrijven
- Je kent het verschil tussen commerciële en publieke media, zoals het herkennen van: advertenties, reclame, verkooptechnieken, algoritme, beïnvloeding, en het herkennen van nepnieuws en complottheorieën.
- Je begrijpt dat mediaboodschappen, vroeg of laat en in meer of minder mate, mede tot stand komen door professionele invloeden, zoals bijvoorbeeld de invloed van algoritmes.

Media houding

- Je bent je bewust van je eigen online-houding en kunt nadenken en aangeven welke invloed mediaboodschappen op jou hebben.
- Je kunt kritisch kijken naar jouw mediagebruik en deze indien nodig aanpassen.
- Je bent je bewust van jouw persoonlijke reactie op en je vatbaarheid voor de diverse mediaboodschappen.
- Je bent je bewust van je online image en in staat daar keuzes in te maken.
- Je bent in staat om mediabronnen te beoordelen op basis van je eigen normen en waarden en die van je omgeving.
- Je kijkt bewust en kritisch naar berichten en beelden van sociale media en bent in staat te beoordelen in hoeverre mediapartijen de werkelijkheid in beeld brengen.

Gezond media gedrag bestaat uit

- Je creëert verantwoorde media-boodschappen.
- Je neemt bewust en verantwoord deel aan sociale media.
- Je bent je bewust van je eigen houding, gedrag en de gevolgen van je online acties.
- Je bent je bewust van online-gedrag en de invloed die het heeft op anderen, zowel op de korte als lange termijn.

- Je doe niet mee aan online pestgedrag, haat reacties, roddelen, onwaarheden verspreiden, of het zonder toestemming delen van foto's, video's of persoonsgegevens.
- Je bent je bewust van eigen (online) grenzen en respecteer de grenzen van een ander.
- Je hebt kennis over welke online handelingen strafbaar zijn.
- Je bent je bewust dat gedrag wat offline niet door de beugel kan ook online niet acceptabel is.

Sociale vaardigheden

Naast mediawijsheid en de competenties is het van belang dat er aandacht is voor sociale vaardigheden van jongeren. Het is raadzaam om de reeds bestaande leerlijnen rondom sociale vaardigheden te combineren met online sociale vaardigheden. Om kinderen en jongeren op deze wijze digitaal weerbaarder te maken.

Competenties lange termijn

iHUB is voornemens om een passende deskundigheidstraining m.b.t. mediawijsheid aan te bieden aan haar medewerkers, teams & jongeren. iHUB onderzoekt of het haalbaar is om een doorlopend lessenprogramma te creëren, waarin dit beleid en de input van de doelgroepen centraal staat. iHUB gaat een aantal pilots draaien en n.a.v. deze ervaring op zoek naar een uniforme aanpak m.b.t. mediadeskundigheid.

3. Doelstellingen

Het doel van dit protocol is om medewerkers, jongeren en ouders/verzorgers op weg te helpen om sociale media op een bewuste, positieve en verantwoorde manier te gebruiken. Ook geeft het beleid weer welke afspraken en richtlijnen de school of jeugdinstantie van iHUB van belang acht rondom het thema sociale media.

iHUB streeft door dit protocol naar:

3.1 Educatief en positief gebruik: Sociale media kunnen waardevolle, positieve, educatieve hulpmiddelen zijn. Zowel op onderwijsgebied, gericht op mediawijsheid en educatie, als op sociaal vlak waarin je de mogelijkheid hebt om te oefenen met interactie en (online) sociale vaardigheden.

3.2 Veiligheid en privacy: iHUB wil de gebruikers van sociale media graag bewust maken van de risico's die gepaard gaan bij het gebruik van sociale media. Met betrekking tot veiligheid en privacy wil iHUB dat medewerkers en jongeren zich aan regels en wetten houden en dat zij op de hoogte zijn wat wel en niet is toegestaan. In de bijlage 2 'begrippen sociale media' staat ook uitgelegd welke online handelingen strafbaar zijn.

3.3 Verantwoord gebruik: iHUB wil medewerkers, jongeren en ouders/verzorgers stimuleren en helpen om sociale media op een verantwoorde, respectvolle en sociale manier te gebruiken, rekening houdend met eigen grenzen, normen en waarden en die van anderen. Daarnaast kan sociale media ook gebruikt worden om een positieve bijdrage te leveren aan het imago van iHUB en haar scholen en jeugdinstanties. Van belang is te beseffen dat, door het plaatsen van berichten op sociale media, (ook onbewust) de goede naam van iHUB, haar scholen / jeugdinstanties en/of betrokkenen beschadigd kunnen raken. Om deze reden vraagt iHUB om bewust met sociale media om te gaan.

4. Doelgroepen

In dit protocol wordt er een onderverdeling gemaakt in mediabeleid voor de scholen en voor de jeugdinstituten. Binnen deze twee deelgebieden maken we onderscheid tussen een aantal sub-gebieden die mogelijk eigen specifieke behoeftes hebben ten aanzien van het omgaan met sociale media.

5. Verantwoordelijkheden

5.1 Bestuur/directie: Het bestuur en de directie zijn verantwoordelijk voor het handhaven van passend mediabeleid. Het bestuur zorgt voor voldoende middelen, deskundigheidsbevordering en training, zodat de medewerkers voldoende kennis hebben over sociale media. Op deze manier voelen zij zich capabel en gesteund. Daarnaast dragen zij zorg voor passend aanbod voor de jongeren, zodat zij de kans hebben digitale en online sociale vaardigheden op te doen, en zo hun online weerbaarheid te vergroten. Het bestuur/de directie waarborgt dat medewerkers, leerlingen, jongeren en ouders/verzorgers bekend zijn met het vastgestelde mediabeleid. Sociale media is onderhevig aan veranderingen (denk hierbij o.a. aan ontwikkelingen VR - Virtual Reality, AI Artificial Intelligence, AR - Augmented Reality). Het bestuur faciliteert dat dit beleid iedere twee jaar wordt herzien en aangepast.

Het bestuur betreft jongeren actief in het sociale media beleid. Voor de leerlingen en jongeren is het belangrijk dat zij worden gevraagd om mee te denken met mediabeleid op hun eigen school en/of leefgroep.

5.2 Medewerkers IHUB: De medewerkers hebben de taak om het gebruik van sociale media op de scholen en in de jeugdinstituten te begeleiden en in goede banen te leiden, tot zover dat mogelijk is. Ze fungeren als rolmodel en leren de leerlingen en jongeren hoe zij sociale media op een veilige en verantwoorde manier kunnen gebruiken. Medewerkers dienen ook op de hoogte te zijn van de gevaren en risico's van sociale media gebruik, en dienen zijn in staat te zijn om te handelen. Zij kunnen online risicogedrag signaleren en maken dit bespreekbaar met de leerling/ jongere en diens leefomgeving. Zij zijn op de hoogte van richtlijnen rondom cyberpesten, shame-sexting en doxing (zie bijlage 2). Wanneer er sprake is van een situatie waar meer specialistische kennis is vereist, dragen zij zorg voor een goede overdracht.

5.3 Leerlingen/ Jongeren: Leerlingen en jongeren zijn verantwoordelijk voor hun eigen gedrag op sociale media. Om goed met sociale media om te gaan hebben zij bepaalde (sociale) vaardigheden nodig. Zoals bewuste keuzes kunnen maken, hun privacy beschermen, niet meedoen aan cyberpesten en online shaming, risico en gevaar kunnen inschatten online. Ze zijn zich bewust van de gevolgen van hun eigen online-gedrag en het effect daarvan op een ander.

5.4 Ouders/ Verzorgers: Zij spelen een cruciale rol in de mediaopvoeding van de kinderen die zij opvoeden, verzorgen of begeleiden. IHUB stimuleert dat ouders/ verzorgers op de hoogte zijn van online-activiteiten van hun kind en diens onlinegedrag. Het raadt aan dat ouders/verzorgers regelmatig met hun kind praten over wat zij zien en meemaken op sociale media. Op het moment dat er zorgen zijn om online gedrag

adviseert IHUB dat ouders/verzorgers dit met school of de jeugdinstelling bespreken, dit geldt ook andersom. Ouders/verzorgers dienen ook mee te worden genomen in het sociale mediabeleid van de school of jeugdinstelling.

6. Opstellen richtlijnen

In deze volgende richtlijnen staan regels en afspraken die belangrijk zijn voor zowel de medewerkers, leerlingen/ jongeren en ouders/verzorgers, als voor de organisatie. Hierin noemt IHUB richtlijnen die gaan over de mogelijkheden en positief gebruik van sociale media, maar ook over kaders en grenzen, onwenselijk, grensoverschrijdend gedrag en strafbare feiten. IHUB vindt het belangrijk om deze richtlijnen te omschrijven, vast te leggen in dit protocol en daar gezamenlijk goede afspraken over te maken. Zo creëert IHUB een zo veilige mogelijke online omgeving.

6.1 Richtlijnen m.b.t. tot het delen van informatie.

Richtlijnen voor alle betrokkenen (medewerkers, jeugdigen, ouders en verzorgers)

- Het is niet toegestaan, voor medewerkers en leerlingen, om tijdens de lessen of daaraan gelijk te stellen situaties actief te zijn op sociale media voor privédoeleinden, tenzij door de schoolleiding (in het geval van medewerkers), of leraren (in het geval van jeugdigen) hiervoor vooraf toestemming is gegeven.
- Het is niet toegestaan voor medewerkers en jongeren, om tijdens behandelingen, therapie, trainingen, groepsactiviteiten tijdens het verblijf of behandeling bij de jeugdinstellingen van IHUB of daaraan gelijk te stellen situaties actief te zijn op sociale media, tenzij door de groepsleiding/medewerkers hiervoor vooraf toestemming is gegeven.
- Als een medewerker een account opstart over werk of werkzaamheden, of content maakt op een van de locaties van IHUB dan dient hij/zij eerst te overleggen met de leidinggevende en toestemming te krijgen van de directie.
- Het is toegestaan om kennis en informatie over de scholen en jeugdzinstellingen van IHUB te delen, zolang het geen persoonsgegevens betreft en andere betrokkenen niet schaadt.
- Iedereen is persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud die hij/zij publiceert op sociale media.
- De scholen & jeugdinstellingen van IHUB vragen aantoonbaar schriftelijke toestemming aan medewerkers, ouders/verzorgers of aan leerlingen/jongeren om foto-, film- en geluidsopnamen van aan school en/ of jeugdinstelling gerelateerde situaties, waarop zij zijn afgebeeld, op de school-jeugdinstelling en/of persoonlijke sociale media te zetten. Hierin hebben de scholen en de jeugdinstellingen een voorbeeldfunctie. Elke locatie draagt zelf zorg voor deze toestemming.
- Wanneer de fatsoensnormen worden overschreden (bijvoorbeeld: hacken van een account, pesten, kwetsen, shame-sexting, doxing, stalken, bedreigen, radicalisering, zwartmaken of anderszins beschadigen) neemt IHUB passende maatregelen. Dit gebeurt na consultatie met een professional (zie bijlage 2 begrippen sociale media voor wettelijke kaders).
- Het is van belang dat medewerkers zich ervan bewust zijn dat de gepubliceerde teksten en uitspraken voor onbepaalde tijd openbaar zullen zijn, ook na verwijdering van het bericht.

Richtlijnen medewerkers

- Als medewerker heb je een bijzondere verantwoordelijkheid bij het gebruik van sociale media: Wees terughoudend met het geven van privé-meningen omdat die eenvoudig verward kunnen worden met de officiële standpunten van de onderwijsinstelling en /of jeugdinstelling.
- Wanneer je als medewerker deelneemt aan een online discussie die (op enige wijze) te maken heeft met een school en/of jeugdinstelling van IHUB, vraagt IHUB dat de medewerker vermeldt dat hij werkzaam is bij de desbetreffende organisatie en welke functie hij heeft.
- Het is voor medewerkers niet toegestaan om vanuit hun functie standpunten en/of overtuigingen uit te dragen die in strijd zijn met de missie en visie van IHUB en haar scholen en/of jeugdinstellingen.
- Medewerkers mogen school/werk gerelateerde onderwerpen publiceren mits de informatie niet terug te herleiden is tot een persoon. Als medewerker van een jeugdinstellingen heb je een extra verantwoordelijkheid m.b.t. de privacy van de jongeren die je begeleid. Wees je daar bewust van.
- De publicatie mag de naam en het imago van de school en/of jeugdinstelling niet schaden.
- Als online communicatie uit de hand lijkt te lopen dient de medewerker direct contact op te nemen met zijn/haar leidinggevende. Zo kunnen zij samen de verdere aanpak bepalen en afstemmen.
- Bij twijfel of een publicatie in strijd is met deze richtlijnen neemt de medewerker vooraf contact op met zijn/haar leidinggevende.
- Verdere aanvulling zie link [Aan de slag met Social media](#)

6.2 Sancties en gevolgen bij misstanden

Dit beleidsstuk geeft kaders weer over hoe IHUB om wil gaan met misstanden rondom sociale media. IHUB vindt het belangrijk om gezamenlijk zorg te dragen voor het naleven van de gemaakte richtlijnen en afspraken. Wanneer directie, medewerkers, ouders/verzorgers, leerlingen, of jongeren handelen in strijd met de gemaakte afspraken vindt IHUB het belangrijk daarover in gesprek te gaan. Daarnaast wordt de communicatie over dit onderwerp opgenomen in het personeelsdossier of leerlingen-jongeren dossier. Zo kan IHUB vastleggen om welke online misstanden het gaat, en welke vervolgstappen en afspraken zijn gemaakt.

- Wanneer IHUB de wijze van communiceren door (een) medewerker(s) als 'grensoverschrijdend' kwalificeert, wordt dit in afstemming met de afdeling kwaliteit en M&O gemeld bij bijvoorbeeld de Landelijke Vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs en/of Inspectie Jeugdzorg of SKJ.
- Afhankelijk van de ernst van de uitlatingen, gedragingen en gevolgen worden naar medewerkers toe rechtspositionele maatregelen genomen die variëren van waarschuwing, schorsing, berisping, ontslag en ontslag op staande voet.
- Leerlingen/jongeren en/of ouders/verzorgers die in strijd met dit protocol handelen maken zich mogelijk schuldig aan verwijtbaar gedrag. Alle communicatie omtrent dit onderwerp wordt opgenomen in het leerlingen of jongerendossier.
- Afhankelijk van de ernst van de uitlatingen, gedragingen en gevolgen worden naar leerlingen/ jongeren en/of ouders/verzorgers toe maatregelen genomen

die onder meer kunnen bestaan uit een waarschuwing, schorsing, en verwijdering van school/ jeugdinstelling. Ook zijn oudergesprekken, doorverwijzing naar passende hulp, opnemen van leerdoelen in het persoonlijke behandelplan, slachtoffer-dader gesprekken, melding bij Veilig Thuis en aangifte bij de politie mogelijkheden bij bepaalde uitlatingen of overtredingen

- Wanneer de uitlating van leerlingen/jongeren en/of ouders/verzorgers en medewerkers mogelijk een strafrechtelijke overtreding inhoudt kan door IHUB aangifte bij de politie worden gedaan.

6.3 richtlijnen over het gebruik van sociale media

Onder sociale media worden alle online toepassingen verstaan waarmee het mogelijk is met elkaar te communiceren en informatie te delen. Daarbij is het belangrijk enkele gedrags- en omgangsrichtlijnen vast te stellen. De schoolregels en regels van de leefgroepen/ jeugdinstellingen zijn uiteraard ook van toepassing op het gebruik van sociale media. Daarnaast worden er enkele aanvullende regels m.b.t. privacy en rechts geldende kaders toegevoegd.

RICHTLIJNEN VOOR LEERLINGEN/ JONGEREN

- Er wordt niet gepest (zie de afspraken in pestprotocol van specifieke IHUB locatie).
- We respecteren ieders vrijheid van meningsuiting. Er wordt verantwoord omgegaan met deze vrijheid en anderen worden niet beledigd, bedreigd of gediscrimineerd.
- Iedereen is zelf verantwoordelijk voor wat hij/zij schrijft of plaatst op sociale media en kan daarop worden aangesproken. Dat geldt ook voor het doelbewust delen en verspreiden van een uiting/ bericht van iemand anders.
- Ieders privacy wordt te allen tijde gerespecteerd.
- Online worden geen persoonsgegevens van anderen gedeeld, zonder dat daar specifieke toestemming voor is.
- Anderen worden niet herkenbaar in beeld gebracht tijdens het maken van foto's, video's tenzij hier uitdrukkelijk toestemming voor is gegeven.
- Foto's en video's worden pas gemaakt, geplaatst of gedeeld op sociale media wanneer er uitdrukkelijk toestemming is van alle betrokkenen die in beeld zijn. Voor de woongroepen is het van belang dat de ruimtes, woongroepen en de locatie niet herkenbaar zijn. Dat geldt ook voor medebewoners en begeleiders. Plaatsen kan alleen met toestemming van alle betrokkenen en na overleg met de persoonlijk begeleider.
- Draag zorg voor dat mensen die jouw foto's of video's online zien, niet kunnen zien in welke jeugdinstelling jij verblijft, tenzij besproken met jouw persoonlijk begeleider.
- Deel geen informatie over de specifieke woongroepen, indelingen of plattegronden van de woonlocatie.
- Het is niet toegestaan 'om live op sociale media' te gaan vanuit de school en jeugd locaties van IHUB omdat het moeilijk te overzien is welke personen er allemaal in beeld kunnen komen en het niet mogelijk is om dit achteraf te controleren.

- Het fotograferen, filmen of geluidsopnames maken van docenten/ medewerkers/ begeleiders of filmen tijdens lessen of gezamenlijke leef-momenten op de groep zijn niet toegestaan.
- Het is niet toegestaan om incidenten/ discussies/ ruzies conflicten vast te leggen (via geluidsopname of video opnames enz.) wanneer je dit toch opneemt, plaats of deelt kunnen er sancties volgen.
- Er worden geen berichten geplaatst die het imago van leerlingen/ jongeren, ouders/verzorgers, medewerkers/ begeleiders van IHUB of de organisatie zelf kunnen schaden.
- Er worden geen fake accounts gemaakt en geen berichten geplaatst uit naam van iemand anders.
- Bij een klacht over een uiting op sociale media, die betrekking heeft op de school of jeugdinstelling en/of bij overtreding van deze afspraken, heeft de school en IHUB het recht op te treden.
- Identiteitsfraude, ongevraagd delen van persoonsgegevens, smaad, laster, beledigingen, bedreiging, cyberpesten, shame-sexting en het bezit en verspreiding kinderporno is strafbaar voor de wet. (Zie bijlage 2 Begrippen sociale media).

7. Implementatie

Alle betrokkenen dienen op de hoogte worden gebracht van het mediabeleid van IHUB. Daarom zullen alle scholen en jeugdinstellingen van IHUB op hun website en in de schoolplan of schoolgids melding maken van de afspraken omtrent het gebruik van sociale media. Het is raadzaam bepaalde uitgangspunten expliciet met medewerkers, leerlingen/jongeren en ouders/ verzorgers door te nemen. Het is van belang om te monitoren of medewerkers, leerlingen, jongeren, ouders/verzorgers zich aan deze regels en afspraken kunnen houden of dat zij extra behoefte hebben aan kennis op het gebied van mediawijsheid en online sociale vaardigheden.

8. Evaluatie

Dit beleidsdocument is opgesteld in samenwerking met de medewerkers van IHUB. Het is van belang dat dit beleid regelmatig wordt besproken en geëvalueerd en waar nodig wordt aangepast. IHUB wil samen met haar onderwijs en jeugdinstellingen de feedback van leerlingen/jongeren, ouders/ verzorgers en medewerkers ophalen en verwerken in het al bestaande beleid. Door één keer in de twee jaar te evalueren draagt IHUB zorg dat dit beleid effectief blijft en wordt aangepast aan diverse veranderlijke omstandigheden en nieuwe technologieën.

9. Conclusie

We kunnen stellen dat het onderwerp sociale media een zeer breed begrip is. Er hangen vele onderwerpen samen met sociale media. Dat gaat zowel over kennis, begrippen, en wetten als over gedrag, houding, online weerbaarheid en omgaan met grenzen. Het beleid is gericht op diverse doelgroepen, diverse werklocaties, situaties, scholen en leef- en woongroepen binnen IHUB. Het is onmogelijk om een eenduidig, alles omvattend beleid te schrijven.

IHUB streeft ernaar dat dit beleidsstuk een basis biedt voor het creëren van een bewustere, positievere en online weerbare omgeving. We kunnen de volgende conclusies opmaken uit dit beleidsplan.

- Scholingsaanbod, regelmatige bijscholing en update: Het omgaan met sociale media op de onderwijs en jeugdinstellingen van IHUB vereist een zorgvuldige benadering en vraagt een specifiek scholings-aanbod om ervoor te zorgen dat medewerkers, leerlingen, jongeren ouders en verzorgers zich bewust zijn van de risico's en de juiste handvatten en tools hebben om sociale media op een veilige, positieve en verantwoorde manier te gebruiken. Door de snelle ontwikkelingen is het noodzakelijk om regelmatig nieuwe scholing of trainingen aan te bieden en het beleid regelmatig te updaten.
- Zo min mogelijk bestraffen van jongeren: zo min mogelijk repressie uitvoeren (bijvoorbeeld het afnemen van sociale media apparaten). Dit veroorzaakt vaak veel weerstand.
- Betrek leerlingen & jongeren: door actief de jongeren/leerlingen betrekken bij het creëren en aanpassen van het sociale media beleid maakt kans op naleven van de regels groter.
- Betrek ouders/verzorgers: Door ouders/verzorgers mee te nemen in het beleid vergroot je de kans op succes. Daarnaast is het de moeite waard om te onderzoeken in hoeverre ouders/ verzorgers actief betrokken kunnen blijven bij hun kind m.b.t. sociale media door mede beheer van digitale apparaten van hun kinderen. Ook zouden richtlijnen en regels rondom sociale media opvoeding met hen besproken kunnen worden.
- Onderdeel behandelplan: Het is raadzaam om het onderwerp sociale media/ online weerbaarheid op te nemen in het behandelplan van jongeren.
- Intervisie: Het is te adviseren om het onderwerp sociale media mee te nemen in de intervisie van medewerkers. Op deze manier blijf je aandachthouden voor de ontwikkelingen en knelpunten rondom sociale media. Op die manier kun je kennis met elkaar delen en ontvangen de medewerkers feedback van elkaar omtrent dit onderwerp.
- Aandachtsfunctionarissen sociale media: Door specifieke aandachtsfunctionarissen aan te stellen op de diverse locaties van IHUB, is er specifieke aandacht voor het onderwerp sociale media. Op deze manier kun je signalen verzamelen, en creëer je een aantal vaste aanspreekpunten voor de rest van het team, de collega's.

10. Bijlages

BIJLAGE 1: AANBEVELINGEN

BIJLAGE 2: BEGRIPPEN SOCIALE MEDIA

BIJLAGE 3: TIPS VOOR HET GEBRUIK VAN SOCIAL MEDIA

Bijlage 1: Aanbevelingen

1.1 Inleiding

In deze bijlage staan extra suggesties m.b.t. richtlijnen of regels gericht op de open en gesloten leefgroepen, en de onderwijsinstellingen van IHUB.

Dit zijn aanbevelingen die een basis kunnen vormen voor afspraken over sociale media. Het vraagt tijd, aanpassing, en feedback vanuit de medewerkers en de jongeren om dit te vormen tot een passend en goed werkende richtlijn. We werken toe naar een positieve ontwikkeling, waarbij de autonomie bevorderd wordt en daardoor de leerling/jongere op een zelfbewuste manier gebruik maakt van sociale media.

In het laatste onderdeel 3.0 staan algemene aanbevelingen beschreven, deze omschrijven aanbevelingen voor zowel de jeugd- als de onderwijsinstellingen van IHUB. Hierin staan ook een aantal links naar gratis lesmateriaal rondom mediawijsheid.

1.2 Aanbevelingen open leefgroepen

- Het is in principe toegestaan om mobiele telefoons/ smartwatches of andere vergelijkbare apparaten te gebruiken op de leefgroepen van IHUB en haar jeugdinstanties.
- Het bovenstaande mediabeleid en richtlijnen worden besproken met de jongeren die verblijven op de leefgroepen of starten met hun verblijf op een leefgroep.
- Sociale media is een vast en terugkerend onderwerp binnen de leefgroep en wordt regelmatig besproken.
- Er is positieve aandacht voor dit onderwerp en de groepsleiding vraagt regelmatig naar de online-activiteiten van de jongeren op de leefgroep. Ze kijken af en toe mee of kunnen wanneer zij dat willen deelnemen aan online activiteiten (o.a. samen online games spelen, TikTok dansjes uitproberen, leuke challenges, YouTube kijken enz.).
- Medewerkers begeleiden de jongeren op het gebied van mediawijsheid vanuit hun pedagogische en opvoedkundige professionaliteit.
- IHUB streeft naar een open gesprek over het gebruik van sociale media zodat jongeren steeds meer gaan vertellen over wat zij tegenkomen en ervaren.
- Iedere leefgroep zou een eigen smartphone met toegang tot een groeps-account op sociale media kunnen beheren. Op die manier kunnen de medewerkers, jongeren en hun sociale media-accounts volgen. Door mee te kijken krijg je inzicht in het sociale media-gedrag van jongeren. Door te bespreken wat je tegenkomt vergroot je de betrokkenheid.
- De medewerkers zijn via het bedrijfsaccount /smartphone van de leefgroep online actief en eventueel benaderbaar via de diverse platformen tijdens hun werk (net als ambulant jongerenwerkers).
- Een ICT medewerker zou deze accounts en smartphones wel moeten beheren, beveiligen en monitoren.

- Wanneer jongeren zich niet aan de regels of richtlijnen houden wordt er een gesprek over gevoerd. Wanneer dit niet leidt tot een verandering van het gedrag kunnen er sancties volgen die kunnen leiden tot een beperkte tijd op sociale media of een tijdelijk sociale media verbod.
- Jongeren hebben specifieke tijden waarop zij gebruik kunnen maken van sociale media. Binnen die tijden kunnen zij sociale media vrij gebruiken zolang zijn de richtlijnen volgen.
- De afspraken rondom sociale media-tijden (schermtijd) zijn maatwerk en afhankelijk van de leeftijd, de capaciteiten en de eventuele kwetsbaarheid/gedrag van de jongere. Raadzaam is om dit mee te nemen in het behandelplan.
- Het is raadzaam om een verbod in te stellen tijdens het ontbijt, de lunch en avond eten en tijdens het naar school gaan, huiswerk maken of groeps- sport activiteiten.
- Wanneer jongeren stiekem een mobiele telefoons/ smartwatches of andere vergelijkbare apparaten meenemen op hun kamer zonder toestemming kan er worden ingegrepen door de begeleiding. Bespreek wat de behoefte/ reden is en denk mee met de jongere hoe ze dit wellicht op een andere manier kunnen oplossen.

1.3 Aanbevelingen gesloten leefgroepen

- Sociale media is een vast en terugkerend onderwerp binnen de leefgroep en wordt regelmatig besproken.
- Er is positieve aandacht voor dit onderwerp en de groepsleiding vraagt regelmatig naar de online-activiteiten van de jongeren op de leefgroep. Ze kijken af en toe mee of kunnen wanneer zij dat willen deelnemen aan online activiteiten (o.a. samen online games spelen, TikTok dansjes uitproberen, leuke challenges, YouTube kijken enz.).
- IHUB streeft naar een open gesprek over het gebruik van sociale media zodat jongeren steeds meer gaan vertellen over wat zij tegenkomen en ervaren.
- Op de gesloten groepen kunnen jongeren ook gebruik maken van sociale media, mobiele telefoons/ smartwatches of andere vergelijkbare apparaten.
- Er zijn vaste tijdszones waarin jongeren hun mobiele telefoons/ smartwatches of andere vergelijkbare apparaten mogen gebruiken.
- Het kan gebeuren dat een jongere het gebruik van sociale media (tijdelijk) ontzegd wordt. Dit heeft te maken met hun eigen veiligheid, gedrag of een gestelde sanctie
- Het innemen van een smartphone en dus beperken van contact kan juist escalierend werken.
- Wanneer jongeren op de groep geen gebruik mogen maken van sociale media, is er wel aandacht voor het onderwerp en wordt regelmatig besproken welke ervaringen zij hebben online en wat zij willen leren.
- Online sociale vaardigheden en grenzen aangeven is een onderdeel zijn van het behandelplan.
- Sociale contacten en contact met familie is van groot belang. Daarom mogen alle jongeren op een vast moment gebruik maken van sociale media, samen met hun persoonlijk begeleider, eventueel via het bedrijfsaccount/ smartphone van de leefgroep. Op deze smartphone zijn er dusdanige veiligheidsinstellingen ingesteld zodat zij veilig contact kunnen leggen, in een zo goed mogelijk beschermde

omgeving. Er kunnen afspraken gemaakt worden over privacy en berichten die worden gemonitord.

- Maatwerk is key. In het behandelplan, moeten risico's en positieve invloeden afgewogen worden. Er zullen verschillen zijn per leefgroep en per jongere.
- Waar het niet mogelijk is om jongeren toe te staan sociale media of mobiele telefoons/ smartwatches of andere vergelijkbare apparaten te gebruiken, is wel van groot belang dat jongeren werken aan hun online weerbaarheid, online sociale vaardigheden en gaan ervaren wat hun persoonlijke grenzen zijn en hoe zij deze ook online kunnen aangeven. Op die manier krijgen zij handvatten die zij in de praktijk kunnen toepassen wanneer zij weer online zullen gaan.
- Van een verbod leert een jongere niet "omgaan met" sociale media. Is een algeheel verbod nog wel van deze tijd? Is het echt noodzakelijk voor de veiligheid? In het kader van de veldnormen streven we naar zomin mogelijk verbieden en inperken van vrijheden sociaal contact. Daarom wordt er vastgelegd wat de afwegingen zijn van de sanctie en de vervolgstappen zijn voor opbouw sociaal media gebruik.
- Daarnaast is het belangrijk om de zorgen dat de situatie, met jongeren met een algeheel sociale media verbod, besproken wordt en dat er wordt gezocht naar een alternatieve oplossing voor het sociaal contact met zijn/ haar persoonlijke omgeving. Dit kan leiden tot minder weerstand en een geruster gevoel.

1.4. Aanbevelingen speciaal basisonderwijs

- Er zijn geen mobiele telefoons toegestaan op school, kinderen op de basisschool nemen geen telefoon mee naar school.
- Vaak wordt het argument gebruikt dat jongeren minimaal 13 jaar moeten zijn voor het gebruik van diverse sociale media platformen.
- Wanneer het noodzakelijk is voor kinderen om toch een smartphone, smartwatch of een ander vergelijkbaar apparaat mee te nemen naar school is er overleg tussen de ouders/ verzorgers en de leerkracht.
- De smartphones en smartwatches worden bij binnenkomst bij de leerkracht ingeleverd en de kinderen krijgen deze aan het einde van de schooldag weer mee naar huis.
- Het is niet toegestaan te fotograferen/ filmen/ geluidsopnames te maken op het schoolplein, in de school/ klas of in het taxivervoer.
- Praat regelmatig in de lessen over sociale media en de invloed die het op hen heeft. Benadruk de positieve effecten en sluit op een positieve manier aan bij de leerlingen.
- Bespreek ook regelmatig de risico's en de nieuwste trends en ontwikkelingen. Voor suggesties van passend lesmateriaal zie *algemene aanbevelingen*.

1.5 Aanbevelingen voorgezet onderwijs

- Mobiele telefoons/ smartwatches of andere vergelijkbare apparaten zijn beperkt toegestaan op school.
- Leerlingen mogen hun mobiele telefoons/ smartwatches of andere vergelijkbare apparaten meenemen naar school.

- De school bepaald zelf of mobiele telefoons/ smartwatches of andere vergelijkbare apparaten toegestaan zijn in de lessen of dat deze bij binnenkomst opgeborgen dienen te worden.
- Richtlijnen over het opbergen (waar en hoe) is aan de school zelf om te bepalen wat voor hen de meest geschikte manier is (kluisje, telefoonzak, in eigen beheer houden enz.)
- Het is niet toegestaan mobiele telefoons/ smartwatches of andere vergelijkbare apparaten te gebruiken tijdens de lessen voor privé-doeleinden. (Wanneer dit de regel is voor leerlingen wees je dan ook bewust van de voorbeeldfunctie van leerkrachten en of deze regel dan ook voor hen geldt?)
- Het is aan de school om zelf te bepalen welke sancties zij stellen wanneer leerlingen zich niet houden aan de gezamenlijk gemaakte afspraken rondom het gebruik of inleveren van hun mobiele telefoons/ smartwatches of andere vergelijkbare apparaten.
- Het is niet toegestaan om zonder toestemming te fotograferen/ filmen/ geluidsopnames te maken op het schoolplein, in de school/ klas of in het taxivervoer. In andere gevallen; Vraag toestemming aan de betrokken partijen.
- Wanneer leerlingen gebruik maken van hun mobiele telefoons/ smartwatches of andere vergelijkbare apparaten houden zij zich aan de gestelde richtlijnen in het vastgestelde beleid.
- Het is belangrijk dat de school duidelijk is over de door hen zelf opgestelde richtlijnen en deze ook communiceert met de leerlingen, ouders/ verzorgers, en de leefgroepen.
- Daarnaast is het van belang dat je als team samen op een lijn zit m.b.t. regels rondom sociale media en dit regelmatig evalueert en bespreekt. Uit de praktijk ervaring blijkt dat het raadzaam is om deze richtlijnen af te stemmen met de leefgroepen zodat de afspraken een versterkende en positieve uitwerking hebben op elkaar.

1.6 Algemene aanbevelingen IHUB

- IHUB nodigt leerlingen en jongeren op een actieve manier uit om mee te denken over sociale media en het beleid d.m.v. een deelname in een leerlingen- jongeren panel of werkgroep.
- Stel een werkgroep 'omgang sociale media' samen waarin medewerkers, eventuele aandacht functionarissen en de leerlingen en of jongeren samenwerken. Bespreek diverse actuele thema's in deze werkgroepen. Vraag de leerlingen en jongeren om advies. Plaats hen in de rol van mediaexpert.
- Om het onderwerp sociale media een vast onderdeel te laten zijn en regelmatig te bespreken op de leefgroepen en onderwijsinstellingen is het raadzaam om personen aan te stellen die signalen verzamelen en bespreekbaar te maken. Het aanstellen van minimaal 2 aandachtfunctionarissen sociale media aan per school/ of leefgroep zou daarbij kunnen ondersteunen. Deze aandachtfunctionarissen hebben affiniteit met het thema sociale media, signaleren knelpunten, hebben oog voor kansen & mogelijkheden, en weten jongeren/ leerlingen op een positieve manier te benaderen om mee te denken over dit onderwerp.
- Samenwerking op het terrein. Draag zoveel mogelijk een eenduidigheid uit en stem met elkaar af, zeker bij werkzaamheden op hetzelfde terrein/ locatie. Zodat

richtlijnen en beleid van de leefgroepen zoveel mogelijk aansluiten op het beleid van de scholen en andersom.

- Faciliteer de middelen, ruimte en tijd voor medewerkers om 'online' de connectie te leggen met de jongeren, dit levert verbinding en inzichten op.
- Waarborg dit door een goede afgeschermdde en gemonitorde omgeving te creëren en vraag daarbij hulp van een ICT-expert.
- Draag de richtlijnen, gemaakte afspraken per school of locatie en het vastgestelde beleid actief uit. Communiceer dit met ouders/ verzorgers, leerlingen en jongeren. Vermeld het in je aanmelding/ intakeprotocol, schoolplannen en schoolgids en op je website.
- Voeg 'online sociale vaardigheden' en 'digitale vaardigheden' toe aan eerder gestelde richtlijnen en leerlijnen rondom sociale vaardigheden.
- Benadruk het positieve gebruik van sociale media, en sluit zoveel mogelijk op een positieve manier aan bij de leerlingen en jongeren.
- Betreft zoveel mogelijk de ouders/verzorgers bij het sociale media gebruik van hun kinderen. Kijk naar de mogelijkheden van actieve (digitale) betrokkenheid van de ouders/verzorgers en monitoring op het gebruik van mobiele telefoons/ smartwatches of andere vergelijkbare apparaten. Vraag ouders, indien mogelijk, mee te denken over wat hun kind aan kan m.b.t. sociale media en bespreek richtlijnen, opvoedkundige besluiten met ouders.
- Het is raadzaam om een actief scholingsaanbod aan te bieden rondom sociale media, zowel voor de leerlingen en jongeren als medewerkers. Er zijn veel verschillende vormen en mogelijkheden.
- *Scholingsaanbod medewerkers.* Uit de praktijk blijkt dat veel medewerkers wel ervaring hebben met sociale media, maar dat die ervaringen en beleving erg verschilt. Om als organisatie een slag te kunnen maken op het gebied van sociale media en het positief aansluiten bij jongeren is het van belang om medewerkers een basistraining aan te bieden. Wat houdt sociale media in, welke invloed heeft sociale media op de leerlingen en jongeren. Om vervolgens getraind te worden gericht op het herkennen van de nieuwste trends en ontwikkelingen, leren signaleren van online risicogedrag, en het vergroten van online weerbaarheid en online sociale vaardigheden.
- Inspiratie sites voor gratis lesmateriaal voor *leerlingen/ jongeren*:
<https://mediamasters.nl>
<https://mijncyberrijbewijs.nl>
<https://www.nationaalmediapaspoort.nl>
<https://www.slo.nl/sectoren/po/digitale-geletterdheid-po/digitale-geletterdheid-po/leermaterialen/mediawijsheid/>

Bijlage 2: Begrippen sociale media

In deze bijlage gaan we verder in op de diverse (eerder genoemd) begrippen rondom sociale media. We beschrijven wat de diverse thema's of begrippen inhouden, of het strafbaar is en geven een suggestie omtrent de aanpak.

Vaak is het raadzaam, mocht je deze thema's in de praktijk tegenkomen, om een specialist te betrekken, en eventueel samen met je leidinggevende, op zoek te gaan naar professioneel advies. Zie ook de hieronder genoemde websites.

Cyberpesten

Wat is cyberpesten?

Cyberpesten, digitaal pesten of online pesten is pesten via internet, sociale media, vaak via de smartphone. Cyberpesten komt vaak voor bij kinderen en tieners. Maar ook volwassenen kunnen er mee te maken krijgen. Cyberpesten vindt vooral plaats via sociale media en games. Vaak gebeurt het pesten anoniem zodat je niet weet wie degene is die je pest. Dat maakt het vaak veel anoniemer en moeilijk te achterhalen en te stoppen. De online pesterijen zijn vaak extremer omdat daders vaak niet zien welke impact het heeft op iemand. Er zijn verschillende vormen van online pesten o.a. :

- Uitsluiten
- Beledigen
- Online spullen vernielen of beschadigen
- Nadoen, iemand belachelijk maken
- De ander te kijk zetten
- Online bedreigen

Deze vormen van pesten kunnen voorkomen op diverse manieren. Enkele voorbeelden zijn: nep accounts aanmaken, haat-accounts maken, foto's of video's van iemand delen/plaatsten, haat-comments plaatsen onder berichten, iemand stalken en lastig vallen online, iemand volgen via hun locatie, spammen met veel berichten, vaak bellen, accounts laten blokkeren, online materiaal vernietigen, namens een ander vervelende berichten versturen, online plaatsen van persoonsgegevens, delen van roddels of onwaarheden.

Strafbaar?

- In Nederland hebben we wetgeving tegen cyberpesten, stalken en online intimidatie. Deze wetten bestraffen het lastig vallen, bedreigen, of schaden van anderen via sociale media of andere digitale platforms. Het is strafbaar om iemand (online) te beledigen, bedreigen, discrimineren of te stalken (stelselmatig ernstig lastigvallen).
- Tijdens het cyberpesten kan er ook sprake zijn van:
 - Identiteitsfraude (voor doen als iemand anders. B.v. namens iemand anders bestellingen doen, uitspraken online plaatsten, enz.
 - Doxing (delen en openbaar maken van persoonsgegevens),
 - Diefstal, inbraak of vernieling (online bezittingen blokkeren, vernielen of accounts hacken of verwijderen)

- Smaad (het delen van feiten met als doel de naam van de persoon in diskrediet te brengen, zoals het openbaar maken van een relatie, vreemdgaan of seksuele voorkeur.
- Laster (het verspreiden van onwaarheden/leugens met als doel de goede naam van de persoon in diskrediet te brengen)

Wat is belangrijk om te doen?

- Cyberpesten is vaak moeilijk vast te leggen en gebeurt bijna altijd anoniem, probeer daarom bewijs te verzamelen. Adviseer het slachtoffer om schermafdrucken te maken, foto's of filmpjes te maken van online reacties of opmerkingen, noteer de accounts die betrokken zijn bij het pesten. Hou een dagboekje bij van wat er gebeurt, wanneer en of het te traceren valt naar een persoon. Vaak is de online pester een bekende uit de directe omgeving.
- Neem de tijd voor een goede uitvraag. Vraag op welke sociale media platforms het pesten plaatsvindt en wat er precies gebeurt en word gezegd, gedeeld of geschreven en door wie.
- Vraag het slachtoffer of hij/zij steun ervaart in hun omgeving en biedt hen aan die persoon/ personen erbij te betrekken zodat zij kunnen helpen.
- Geef aan dat jij graag advies wil vragen aan jouw team (dat kan ook anoniem) en advies wil inwinnen bij een professional.
- Zet geen stappen zonder het slachtoffer in te lichten. Stem goed af welk stappen jullie 'samen' gaan zetten.
- Vaak hebben ouders niet door hoe kwetsend de opmerkingen zijn en hoe veel impact cyberpesten heeft. Doordat het online plaatsvindt wordt het slachtoffer er bijna 24/7 mee geconfronteerd en is er bijna geen plek meer waar men niet wordt gepest of uitgelachen.
- Het kan helpen om een tijdje een 'online pauze' in te schakelen en de accounts van de gepeste even offline te halen of op non-actief te zetten.
- Check of er strafbare feiten zijn gepleegd en bespreek met het slachtoffer dat men aangifte kan doen.
- Check het pest protocol van jouw school of jeugdinstelling en kijk hoe de pesters en meelopers aan te pakken.
- Biedt het slachtoffer gepaste en gespecialiseerde hulp aan en onderneem actie naar de pesters, meelopers en de omstanders.

Sexting

Wat is sexting?

Sexting is het vrijwillig uitwisselen van seksueel getinte tekstberichtjes, foto's of video's met wederzijdse instemming tussen twee gelijkwaardige partijen.

Wanneer sexting plaatsvindt met wederzijdse instemming en in een gelijkwaardige situatie zoals tussen leeftijdsgenoten, en niet verder wordt gedeeld met anderen, is het een gezond onderdeel van de seksuele ontwikkeling.

Strafbaar?

- Sexting is niet strafbaar zolang het plaatsvindt met wederzijdse toestemming tussen twee gelijkwaardige partijen.
- En het materiaal verder wordt gedeeld, verspreid, of wordt doorgestuurd.
- Let op! Ook al heb je toestemming van een minderjarige dan is het doorsturen toch strafbaar (zie uitleg shame-sexting). Dit valt dan onder kinderporno.

Wat is belangrijk om te doen?

- Sexting is een gezond onderdeel van de seksuele ontwikkeling.
- Sexting kun je vergelijken met online flirten, en is een onderdeel van het ontdekken van seksualiteit.
- Ongeveer 23-25 % van de jongeren tussen de 12-18 heeft weleens een naaktfoto van zichzelf gemaakt of deelt deze ook online (deze cijfers komen uit onderzoeken uit 2018, het vermoeden is dat de cijfers nu vele malen hoger liggen)
- Dat zijn ongeveer 7 jongeren in een klas van 28 jongeren, waarvan 5 jongeren hun eigen materiaal ook deelt online.
- Praat open over seksualiteit, en online weerbaarheid. Leer jongeren dat het belangrijk is dat ze hun eigen grenzen leren kennen en ook leren hoe zij die kunnen aangeven, ook online.
- Wees je bewust hoe je zelf over sexting denkt. Kijk daarbij ook naar de wijze waarop je vragen stelt en of je eventuele oordelen hebt, ervaart, of uitspreekt.
- Probeer niet veroordelend te zijn, wees nieuwsgierig en stel open vragen.

Shame-sexting

Wat is shame-sexting?

Shame-sexting is het ongewenst en zonder toestemming online verspreiden van (gemanipuleerd) seksueel getint beeldmateriaal met als doel de afgebeelde persoon aan de schandpaal te nagelen/ te beschadigen. Shame-sexting is een vorm van (online)seksueel misbruik.

Strafbaar?

- Het is nooit toegestaan om intiem beeldmateriaal van een minderjarige te delen, ook al hebben zij daarvoor zelf toestemming gegeven.
- Intiem beeldmateriaal van kinderen / jongeren onder de 18 jaar valt onder kinderporno.
- Het in bezit hebben van kinderporno is strafbaar.
- Bij kinderporno hoeft er geen sprake te zijn van dwang of onwil. Ook als de seksuele handelingen met instemming van de minderjarige(n) zijn vastgelegd, is er sprake van kinderporno. Het gaat immers om op beeld vastgelegde seksuele activiteiten door (een) minderjarige(n). Dus ook als een minderjarige zich uitkleedt voor een webcam of een meerderjarige een minderjarige benadert met seksuele verzoeken via (sociale) media als SnapChat en WhatsApp hebben we het over kinderporno.

- Volgens het artikel 240B van het wetboek strafrecht is het in het bezit hebben, verspreiden, aanbieden openlijk tentoonstellen, delen, verhandelen, van seksuele content van minderjarigen strafbaar, ook al ben je zelf minderjarig.
- Wanneer jij seksueel /intiem beeldmateriaal krijgt toegestuurd waarop een minderjarige staat ben je in feite in bezit van kinderporno. Ook als het in je groepsapp staat. Op het moment dat jij beelden van een minderjarige doorstuurt maak jij je schuldig aan het verspreiden van kinderporno. Ook al ben jezelf minderjarig is dit nog steeds strafbaar.
- Straf m.b.t. kinderporno. Geldboete tot aan €90.000, Taakstraf of Gevangenisstraf van 4 jaar, bij bewezen handel kan dat oplopen tot 8 jaar of bij bepaalde omstandigheden tot 12 jaar.
- Wraakporno: Er kan bij shame-sexting sprake zijn van wraakporno. Beeldmateriaal wat binnen een relatie is gemaakt en na het verbreken van de relatie openbaar wordt gedeeld met als doel de ander daarmee te beschadigen. Het Wetboek van Strafrecht, artikel 139H, stelt misbruik van seksueel beeldmateriaal, zoals wraakporno, strafbaar. Dit kan beschouwd worden als smaad of laster. Dit kan bestraft worden met een geldboete, taakstraf of gevangenisstraf. De wetgeving over wraakporno is op 1 januari 2020 in werking getreden.

Wat is belangrijk om te doen?

- Wanneer er sprake is van shame-sexting is het belangrijk snel te handelen.
- Bespreek de situatie (kan ook anoniem) met jouw team, leidinggevende en schakel een specialist in.
- Neem samen met het slachtoffer contact op met Helpwanted of Qpido voor direct advies en slachtoffer ondersteuning of laat hen chatten (kan anoniem) met Helpwanted <https://chat.helpwanted.nl> of met Qpido. <https://www.qpido.nl>
- Vraag het slachtoffer bij wie zij steun ervaren.
- Probeer deze persoon/ personen te betrekken bij dit proces zodat het slachtoffer extra steun ontvangt bij de komende stappen.
- Trust flagger: Een aantal overheidsorganisaties zijn Trusted flagger: Bijvoorbeeld Helpwanted <https://www.helpwanted.nl> , Meldknop <https://www.meldknop.nl> en Slachtofferhulp <https://www.slachtofferhulp.nl> Zij hebben contact met diverse sociale media platforms en kunnen soms beeldmateriaal, laten verwijderen of daarbij ondersteunen en adviseren.
- Zorg dat er bij shame-sexting zo snel mogelijk wordt ingegrepen op school of de jeugdinstelling, direct na de melding.
- De verspreiding gaat extreem snel, wacht dus niet een aantal uur/dagen met het aanspreken van de klas, groep of ouders.
- Spreek de klas, andere klassen, school, ouders/verzorgers of andere jongeren en leefgroepen aan op de verspreiding van het materiaal en wijs erop dat het strafbaar is. Vraag hen direct het materiaal van hun smartphone of andere vergelijkbare apparaten te verwijderen, zie daar het liefst op toe en laat ouders/verzorgers hierin meekijken.
- Vraag ouders/ verzorgers en andere jongeren om hulp.
- Bespreek de situatie en de sancties wanneer dit materiaal toch opnieuw wordt gedeeld.

- Bespreek dat er aangifte gedaan kan worden vanuit school of de jeugdinstelling en vanuit het slachtoffer of diens ouders/ verzorgers.
- Bescherm het slachtoffer en wees alert op victim blaming (hierbij krijgt het slachtoffer de schuld van het gene wat hem/ haar is overkomen).
- Bespreek de kenmerken van 'victim blaming' met de directe omgeving en zorg dat het slachtoffer steun ontvangt.
- Raadpleeg het protocol/ stappenplan rondom shame-sexting.
- Zorg dat je zowel het slachtoffer als de dader(s) spreekt en ook diens ouders/ verzorgers betreft in de stappen die gezet gaan worden.
- Zet nooit stappen zonder het slachtoffer en diens ouders en verzorgers in te lichten.
- Neem je verantwoordelijkheid als jeugd professional en onderwijs of jeugdinstelling.
- Wijs ouders/verzorgers op hun verantwoordelijkheid.
- Evaluer de aanpak rondom shame-sexting en gebruik de feedback bij het aanpassen van het beleid en protocol.
- Wraakporno: Het is belangrijk op te merken dat Wraakporno een ernstige inbreuk is op de privacy en waardigheid van een persoon. Als je slachtoffer bent van wraakporno is het raadzaam om zo snel mogelijk contact op te nemen met de politie om aangifte te doen en met gespecialiseerde hulpinstanties om de juiste ondersteuning te krijgen. Zij kunnen je informeren welke specifieke stappen je kunt ondernemen en welke rechtsmiddelen beschikbaar zijn om de dader verantwoordelijk te houden.

Exposure

Wat is Exposure?

Exposure is een vorm van seksueel misbruik waarbij er ook sprake is van de schending van privacy en openbaar maken van persoonsgegevens. Vaak in combinatie met smaad of laster.

De daders delen zonder toestemming (gemanipuleerd) seksueel getint beeldmateriaal met als doel de afgebeelde persoon aan de publieke schandpaal te nagelen. Dit gebeurt vaak vanuit ruzie, jaloezie, wraak, vermaak of omdat de daders een bepaalde levensovertuiging hebben.

Er hoeft niet altijd sprake te zijn van intieme beelden. Er worden soms ook 'gewone foto's' gedeeld in combinatie met smaad. Smaad is het delen van feiten met als doel de naam van de persoon is diskrediet te brengen, zoals het openbaar maken van volgens de daders 'slecht' gedrag zoals: zich niet houden aan bepaalde richtlijnen van een religie, het hebben van een relatie, vreemdgaan of seksuele voorkeur.

Of door de afbeeldingen te combineren met laster. Laster is het verspreiden van onwaarheden/leugens met als doel de goede naam van de persoon in diskrediet te brengen. Bijvoorbeeld door zeggen dat iemand seks heeft voor geld, makkelijk in bed te krijgen is, of überhaupt verkering heeft terwijl dat niet is toegestaan vanuit geloofsovertuigingen.

Bij exposure worden er vaak persoonsgegevens van de slachtoffers gedeeld ook wel doxing genoemd (denk aan adresgegevens, telefoonnummer, school, sociale media

accounts) of er wordt gevraagd aan andere deelnemers in expose groepen om op zoek te gaan naar deze gegevens.

Exposure groepen:

Er bestaan speciale exposure- groepen online waarin dagelijks beeldmateriaal en persoonsgegevens worden gedeeld van duizenden vaak minderjarige jongeren. Deze groepen zijn te vinden op diverse platforms o.a Telegram, Snapchat Instagram, Discord enz. en hebben vaak wel honderden tot duizenden leden. Dagelijks worden er nieuwe slachtoffers gemaakt, die vaak niet eens weten dat zij op een lijst of in een exposure groep zijn gezet. Hierin draait het niet alleen om intieme beelden, maar ook om alles wat als 'oneervol gedrag' wordt gezien door de deelnemers van deze groepen.

Exposure heeft enorm veel impact. Naast het feit dat er persoonlijk materiaal wordt gedeeld worden slachtoffers vaak gebeld en benaderd via sociale media met seksuele voorstellen en krijgen zo te maken met een piek aan grensoverschrijdend gedrag. Exposure is een vorm van online seksueel misbruik, door het delen van de persoonsgegevens en persoonlijke /intieme beelden & verhalen/ leugens worden slachtoffers telkens opnieuw getraumatiseerd. Vaak worden hun gegevens meerdere malen gedeeld in diverse exposure groepen.

Strafbaar?

- Exposure is een ernstig seksueel misdrijf
- Tijdens het exposen maken daders zich schuldig aan diverse strafbare feiten namelijk:
 - Smaad
 - Laster
 - Doxing
 - Verspreiden, verhandelen, verkopen, openbaar maken en in bezit zijn van kinderporno
 - Maken / creëren van kinderporno
 - Ernstige belediging en bedreiging
 - Aanzetten tot geweld en haat. Ze ontketenen eigenlijk een soort online heksenjacht gebaseerd op verdraaide feiten en leugens, of geven suggesties aan medestanders wat te doen wanneer men deze persoon weet te vinden of te traceren
- Vaak verdienen deze daders geld aan het beeldmateriaal of de persoonsgegevens die zij verhandelen, verkopen of omzetten in privé accounts waar men tegen betaling bepaalde foto's of video's kan zien. Je spreekt dan van criminele activiteiten en een vorm van seksuele uitbuiting.

Wat is belangrijk om te doen?

- Hierbij zijn alle genoemde punten bij shame-sexting van toepassing.
- Heeft slachtoffer of diens omgeving bewijs van deze expose-groepen en de berichten die worden gedeeld?
- Het kan traumatiserend zijn om hier zelf op zoek naar te gaan, gezien de grove teksten en beelden die gebruikt worden in de exposure groepen, waarschuw hiervoor en raadt eventueel het slachtoffer af zelf op zoek te gaan.

- Vraag hulp van een specialist en schakel Helpwanted of Qpido in.
- Zorg dat het slachtoffer juiste hulp en steun ontvangt en wees alert op Victim Blaming.
- Maak een plan van aanpak met je team en volg het shame-sexting protocol.
- Zorg dat het slachtoffer passende hulpverlening ontvangt van een gespecialiseerde professional.
- Spreek de daders aan indien mogelijk, bespreek de ernst van de verschillende strafbare feiten.
- Wanneer je als school of jeugdorganisatie te maken krijgt met daders van exposure en expose- groepen, wees je dan bewust van de extreme taal en overtuiging die de daders hebben. Het is belangrijk om te kijken of je hen bewust kan maken van de impact die shame-sexting en exposure heeft op iemands leven.
- Maak altijd melding bij veilig thuis, huisarts, voogd, en aanwezige hulpverlening of het sociaal team, zodat er hulpverlening voor de dader en diens ouders/ verzorgers kan worden opgestart.
- Vaak zijn daders die actief zijn in expose-groepen op een veel grote schaal betrokken bij online seksuele misdrijven. Het is belangrijk dat er aangifte wordt gedaan.

Sextortion

Wat is sextortion?

Dreiging van het openbaar maken van intieme beelden/ seksueel getint beeldmateriaal als het slachtoffer niet doet wat er gevraagd wordt. De afperser doet dit bewust en heeft vaak een seksueel of financieel motief. Vaak dwingen zij degene om meer beeldmateriaal te maken of om en geldbedrag over te maken.

Strafbaar?

- Seksuele chantage of sextortion is nog niet specifieke opgenomen in het Wetboek van Strafrecht. Waarom is sextortion dan toch strafbaar? Als de officier van justitie een verdachte vervolgd, doet hij dit op basis van afdreiging. Dit is opgenomen in artikel 318 van het wetboek van strafrecht. Als bij de chantage ook gedreigd wordt met geweld dan kan de officier vervolgen voor afpersing. (artikel 317 van het wetboek strafrecht) Op die manier is sextortion, ondanks dat het niet specifiek strafbaar is gesteld, toch verboden.
- Er is een wetvoorstel gemaakt die sextortion strafbaar maakt, de verwachting is dat deze wet in de loop van 2024 actief wordt.
- Tijdens sextortion kan er ook sprake zijn van de volgende strafbare feiten:
 - Bedreiging
 - Verspreiden van intiem beeldmateriaal zonder toestemming
 - Kinderporno (bij beeldmateriaal van minderjarigen)
 - Vaak dreigen de daders ook met doxing (openbaar maken van persoonsgegevens in combinatie met beeldmateriaal) Of hebben daders gegevens verzamelt van de school, het werk, of de vrienden en familie van het slachtoffer via sociale media en dreigen ze op die manier het beeldmateriaal te verspreiden

- o Smaad
- o Laster

Wat is belangrijk om te doen?

- Steun het slachtoffer.
- Heel veel slachtoffers durven dit niet te vertellen uit schaamte en angst, het kan helpen om in contact te komen met andere slachtoffers/ ervaringsdeskundigen en ervaren professionals.
- Heb aandacht voor victim blaming, zorg dat het slachtoffer gesteund wordt door zijn omgeving. Veel slachtoffers van sextortion krijgen te horen van hun omgeving dat het hun eigen schuld is.
- Er zijn meer mannen slachtoffer van Sextortion dan vrouwen, vaak hebben de slachtoffers geen relatie met de dader, maar is het een kortstondig seksueel contact geweest.
- Laat slachtoffers contact opnemen met Helpwanted of Qpido. Wijs hen op de mogelijkheid van de anonieme chat functie.
- Zorg voor gespecialiseerde hulp en advies. Veel van de slachtoffers voelen zich niet goed ondersteund, gehoord en geholpen in de huidige vormen van hulpverlening.

Doxing

Wat is Doxing?

Het gebruik van persoonsgegevens om iemand te intimideren. Denk daarbij aan het (online) delen van persoonsgegevens om iemand bang te maken, delen adres, telefoonnummer, school, huidige locatie. Gegevens worden zonder toestemming gedeeld en er wordt vaak opgeroepen om die persoon te benaderen, te bellen of even een bezoekje te brengen. Mensen kunnen 'doxen' uit wraak, willen iemand ergens verantwoordelijk voor houden, of zijn beledigd doordat iemand iets heeft gezegd of gedaan. Vaak denken daders dat zij in hun recht staan en geven de slachtoffers de schuld van het doxen. Dan had die persoon maar zich maar niet op die wijze moeten uiten. Daders hebben het gevoel dat ze in hun recht staan.

Strafbaar?

- Doxing is strafbaar vanaf 1 januari 2024
- Eerste Kamer gaat akkoord: doxing, publicatie van gegevens om mensen te intimideren, wordt strafbaar. Mensen die ongewenst persoonlijke gegevens verspreiden om iemand te intimideren, kunnen daar naar verwachting vanaf 1 januari 2024 voor bestraft worden.

Wat is belangrijk om te doen?

- Doxing is een cybermisdaad, moet dus serieus genomen worden.
- Doe aangifte van doxing voordat het uitloopt op een ernstigere misdaad, vooral als u identiteitsdiefstal moet aangeven als gevolg van gelekte informatie.
- Sociale media platforms waarop doxing voorkomt, moeten een eenvoudige manier bieden om een melding te maken en de informatie te verwijderen. Gebruik

de opties “Misbruik melden” of “Beledigend of schadelijk gedrag rapporteren” om doxing te melden. Daarmee kunt u verdere intimidatie en toekomstige doxingaanvallen mogelijk voorkomen.

- Vaak beseffen jongeren niet dat zij aan Doxing doen, dat het strafbaar is en dat ze hiermee heel veel schade kunnen aanrichten. Bespreek daarom wat doxing is en waarom het strafbaar is.
- Wanneer je als organisatie meemaakt dat een medewerker slachtoffer wordt van doxing (gebeurt vaak bij hulp en dienstverleners) maak dan een gezamenlijk plan van aanpak, betrek een professional en specialist en doe aangifte.

Privacy wetten

Deze wetten beschermen de privacy van individuen en beperken het verzamelen, opslaan en verspreiden van persoonlijke gegevens zonder toestemming. Het is strafbaar om andermans persoonsgegevens openbaar te maken of te delen zonder haar of zijn toestemming (doxing).

Het is verboden om je uit te geven als een ander persoon en bijvoorbeeld een nepaccount aan te maken, of berichten te versturen uit naam van een ander (identiteitsfraude).

Beledigingen, discriminatie en haat zaaiende opmerkingen

Uitspraken doen die oproepen tot geweld, discriminatie, ongelijkheid en haat op sociale media is strafbaar. Het valt niet onder vrijheid van meningsuiting. Wanneer je aanzet tot haat en discriminatie maak je misbruik van dit recht. Je kunt aangifte doen van discriminatie op sociale media. Er zijn al diverse voorbeelden van mensen die veroordeeld zijn door de rechter omdat ze via sociale media kanalen zoals Twitter of Facebook aanzetten tot geweld en haat.

Wetsvoorstel seksuele misdrijven

De overheid wil slachtoffers van seksuele en seksueel getinte misdrijven beter beschermen. Daarom is een wetsvoorstel gemaakt om duidelijker te maken wat strafbaar is. En om meer seksueel overschrijdend gedrag strafbaar te maken. De voorstellen gelden ook voor grensoverschrijdend gedrag op het internet. Hiermee wordt het Wetboek van Strafrecht gemoderniseerd. Er zullen verschillende soorten van verkrachting, sexchatting en online zedendelicten strafbaar worden gesteld. Sextortion hoort daar ook bij. De verwachting is dat in de loop van 2024 de nieuwe wet zal worden aangenomen.

Voor meer uitleg kijk het volgende filmpje:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/seksuele-misdrijven/wetsvoorstel-seksuele-misdrijven>

Aanpak shame-sexting

<https://www.stappenplansexting.nl/stappenplan/>

HELP! ER CIRCULEERT EEN NAAKTFOTO/SEKSFILMPJE OP MIJN SCHOOL!

WAT TE DOEN Beperk emotionele schade voor betrokkene(n) en herstel de rust en sociale veiligheid op school zo snel mogelijk.

STAP 1 ANALYSEER	STAP 2 REAGEER	STAP 3 FACILITEER	STAP 4 ACTIVEER	STAP 5 COMMUNICEER	STAP 6 EVALUEER
Aandacht voor het slachtoffer Veroordeel niet, maar steun en luister: wat heeft hij/zij nodig? Bepaal omvang en impact Soms is een naaktfoto of seksfilmpje niet vrijwillig tot stand gekomen Check bestaande protocollen Betrek zorgcoördinator en/of vertrouwenspersoon Betrek politie voor advies Zet acties op een rijtje Wie Wat Wanneer Waar Hoe Handel snel, maar wel doordacht Bedenk de betrokkenen cultuursensitief: wat ligt gevoelig?	Voer gesprek met ouders van slachtoffer Wees goed voorbereid op emoties van ouders (schaamte, boosheid, verdriet, onmacht) Adviseer/organiseer hulp voor ouders slachtoffer Inventariseer vooral welke hulp voor ouders beschikbaar is Aandacht voor de dader Contacteer school dader Informeel en nodig ulti tot samenwerken. Indien van toepassing Voer gesprek met ouders van dader Adviseer/organiseer hulp voor ouders van dader Besluit tot melding of aangifte In overleg met de politie Actie om online beeldmateriaal offline te halen www.meldknop.nl Las een rustperiode in voor het slachtoffer Denk na over alternatieve interventies	Stel communicatiestatement op Wat speelt er? Wat vindt u? Wat doet u? Waarom? Contactpersoon? Geef docenten handvatten Bijvoorbeeld: krachtige boodschap, gesprekstechnieken, gedragsinterventies, lesmateriaal Ook docenten kunnen een oordeel hebben: geef ruimte om erover te praten Denk na over een passende boodschap naar leerlingen: problematiseren of normaliseren?	Verzoek dringend tot verwijderen foto/filmpje Aan de slag in de klas van het slachtoffer - Creëer inzicht en reflectie - Maak afspraken over hoe slachtoffer te steunen - Benoem drie buddy's: vraag slachtoffer wie hij/zij als hulpbron in de klas zou willen inschakelen Informeel ouders van klasgenoten van het slachtoffer Vraag ouders thuis óók het gesprek te voeren en bied hen hiervoor handvatten Hulp bij online incidenten en sociale veiligheid, kant-en-klare mentorlessen, ouderavonden en scholing voor professionals: www.bureaujeugdmedia.nl 020 - 6626559	Handel conform het communicatiestatement Overweeg interventies en gesprek in overige klassen Aandacht in andere klassen is afhankelijk van de mate van verspreiding en onrust Informeel ouders uit overige klassen Indien van toepassing Wees voorbereid op media-aandacht (sociale media, kranten, radio, tv) - Wie doet wat? - Communicatiestatement online indien nodig - Hoe om te gaan met journalisten? Stem communicatie af met school van de dader Indien van toepassing Weet wat er speelt: monitor actief sociale media op berichten rondom school Verwijs bij onjuiste berichten op sociale media naar het online communicatiestatement	Evalueer met slachtoffer, ouders en docenten Denk ook na over preventiemaatregelen Vraag terugkoppeling aan de school van dader Indien van toepassing Evalueer het proces in het ZAT-overleg met alle professionele betrokkenen Wat ging goed? Wat kon beter? Plan momenten in voor nazorg aan alle betrokkenen Hoe gaat het nu? Hebben ze nog wat nodig? Verwerk evaluatie in protocol/handlingsplan Output is input voor het protocol en preventiemaatregelen!

BELANGRIJK!
ZONDER VERSPREIDERS GEEN SHAME SEXTING!
 Zet negatieve groepsdruk om in positieve groepsdynamiek

Lang Leve de Liefde

L.O.V.E. ONLINE TOOLKIT

Meer info: www.stappenplansexting.nl

BRONNENLIJST

- NOMC.nl (inzage over eerder ontworpen media-beleid, consult van collega mediaexperts, en diverse bevolkingsonderzoeken)
- Rijksoverheid.nl
- Justitie.nl
- Wetten.overheid.nl
- Politie.nl
- Centrumseksueelgeweld.nl
- Slachtofferhulp.nl
- NJI.nl
- Klasse.be
- vanbeelenadvocatuur.nl
- Kantoorvanbreukelen.nl
- AVG.nl
- Quadraam.nl
- Qpido.nl
- Helpwanted.nl
- VPNgids.nl
- Mediawijs.be/nl/mediaopvoeding
- Charlotteslaw.nl

Kwaliteitsdocument

Titel: Social media protocol

Auteurs: Frederique van Vugt en Sjoerd Sinke, Pijler 5

Datum publicatie: 01-03-2024

Datum evaluatie: 01-09-2025

- Onderzoeken van Sense & GGD 2017-2018
- Onderzoek: Aanpak van primaire preventie in het voorkomen van seksueel geweld, Lonneke Bakker jan 2023
- Kennisnet.nl
- Slo.nl

Bijlage 3. Tips bij gebruik van sociale media

Tips voor medewerkers

- Wees je bewust van je voorbeeldfunctie m.b.t. sociale media.
- Wanneer tijdens het gebruik van sociale media je in aanraking komt met onderwerpen die gerelateerd kunnen worden aan jouw werk en de scholen of jeugdinstellingen van IHUB, maak je duidelijk dat je op persoonlijke titel of juist vanuit de organisatie publiceert.
- Jij als medewerker vertegenwoordigt onze organisatie, wees je daar bewust van. Ook wanneer je jouw persoonlijke mening verkondigt.
- Bij twijfel plaatsing, plaats dan niet. Of overleg met een leidinggevende.
- Je bent persoonlijk verantwoordelijk voor de berichten en content die jij online plaatst.
- Als medewerker van IHUB ben je bewust dat berichten en content op sociale media altijd vindbaar zijn.
- Als medewerker van IHUB publiceer je geen vertrouwelijke informatie op sociale media.
- Ga niet in discussie met een leerling, jongere, ouder of verzorger via sociale media.
- Zie je berichten online waarvan je denkt dat ze in strijd zijn met de opgestelde regels, bespreek ze dan met je leidinggevende.
- Krijg je als medewerker te maken met vormen van doxing, online shaming, pestgedrag vanuit ouders, leerlingen of jongeren, of ben je het slachtoffer van smaad of laster via sociale media? Verzamel bewijs en maak een melding. Bespreek de situatie met je leidinggevende, vertrouwenspersoon van de organisatie of een mediaspecialist zodat je samen een strategie van aanpak kan bepalen. Neem samen de bijlages 1 en 2 door en kijk of daar passende richtlijnen in staan.

Tips voor leerlingen en jongeren

- Beleef plezier bij het gebruik van sociale media.
- Ontdek de mogelijkheden van sociale media op een positieve manier.
- Sociale media apps kunnen leuk zijn, maar je komt helaas ook mensen tegen met verkeerde bedoelingen. Wees je daar bewust van.
- Plaats leuke berichten, maak mooie content, wees creatief. Bedenk wel: je ouders, opa, oma, familie en leerkrachten/ school/ begeleiders kunnen dit mogelijk ook zien. Voelt het nog steeds oké? Tevreden over jouw bericht, dan kan je hem plaatsen.
- Twijfel je? Bespreek het met een goede vriend of vriendin die je vertrouwt of leg het voor aan je ouders/verzorgers of begeleider.
- Realiseer je dat alles wat je op internet plaatst, gezien kan worden door heel veel mensen. Het blijft zichtbaar, ook jaren later. Werkgevers kunnen wellicht opmerkingen of berichten vinden die jij ooit hebt geplaatst.
- Er valt veel te ontdekken en op te zoeken online, ga vooral uitproberen.
- Kom je gekke dingen tegen, bespreek het in ieder geval met een goede vriend of vriendin. Betrek een volwassene als je niet goed weet hoe je moet reageren.
- Heb je ruzie, of krijg je een discussie online? Praat het offline uit.
- Laat je niet verleiden tot ruzie op sociale media.

- Sociale omgangsnormen/ regels hoe je met elkaar omgaat in real-life gelden ook online.
- Kritiek geven en gemene haat opmerkingen maken zijn heel makkelijk online. Besef dat die opmerking een ander een heel vervelend gevoel kan geven.
#doeeenslief
- Wees positief en aardig tegen elkaar.
- Pesten, roddelen, of ruzie maken is zowel online of offline niet oké!
- Bedenk voordat jij een foto, video, berichten, of content deelt waar jezelf opstaat; Kan dit? Hoe komt het over? Krijg ik hier problemen mee? Bij twijfel niet doen of overleg nog eens met vrienden of vriendinnen, of een volwassene die je vertrouwt.
- Bedenk voordat jij een foto, video, berichten, of content deelt waar anderen (ook) opstaan; Heb ik toestemming van de andere persoon of personen om dit te plaatsen? Zo niet? Niet plaatsen.
- Krijg jij een foto waar iemand anders opstaat en deze foto is doorgestuurd met het doel de ander uit te lachen, belachelijk te maken, te pesten. Stuur deze dan niet door. Spreek de verzender aan, en deel dit met een volwassene
#stopshaming.
- Door sturen van stickers/ memes kan heel leuk zijn. Maar kwetsende, racistische, seksistische memes die gedeeld worden zonder toestemming, met als doel iemand uit te lachen zijn niet oké. Deel deze niet.
- Bedenk dat het roddelen over leerkrachten of begeleiders, of negatieve berichten verspreiden op sociale media die de goede naam van leerkrachten of begeleiders of de school/ jeugdinstelling kunnen beschadigen. Daarnaast is het strafbaar. Je maakt je dan schuldig aan smaad of laster. De school en jeugdinstelling hebben hier afspraken over vastgelegd en zullen stappen ondernemen tegen deze berichten. Heb je klachten over leerkrachten, of begeleiders meldt ze dan bij de vertrouwenspersoon van jouw school of jeugdinstelling.
- Wat deel jij online? En wie mag dat allemaal zien? Kunnen onbekenden je zomaar benaderen of in verschillende groepen plaatsten zonder jouw toestemming? Check regelmatig je instellingen van je verschillende sociale media-accounts.
- Neem een goed wachtwoord wat moeilijk te raden is (gebruik speciale tekens en cijfers).
- Vervang je wachtwoord regelmatig.
- Deel je wachtwoord niet met anderen. Ook niet met je beste vriendinnen of vrienden, of als je dat toch doet, pas ze daarna meteen aan.
- Het is verboden om privé gegevens van anderen online te delen en openbaar te maken.
- Het is verboden om foto's en beeldmateriaal waarop anderen te zien zijn (denk ook aan grappige meme's, stickers, enz.) online te delen en te verspreiden als je geen specifieke toestemming hebt gekregen van deze persoon.
- Deel jij foto's video's of beeldmateriaal waarop anderen te zien zijn met als doel de ander uit te lachen of belachelijk te maken? Of deel jij ongevraagd privé gegevens van andere leerlingen/ jongeren, maak je nepaccounts aan, of geef jij je uit voor een ander online? Bedenk je dan dat wat je doet strafbaar is. Je kunt een taakstraf, geldboete of gevangenisstraf krijgen voor deze overtredingen. (zie bijlage 2 begrippen sociale media).

Maak jij je zorgen?

- Word jij gepest online? Kijk of het je lukt dit te vertellen tegen iemand die je vertrouwt en jou kan helpen. Probeer een volwassene te betrekken die samen met jou actie kan ondernemen. Blijf er niet mee rondlopen. Pesten is niet oké, ook niet online.
- Dreigt iemand een foto, video of beeldmateriaal van jou te openbaar te maken of te delen? Geef aan dat dit strafbaar is. Vertel het tegen iemand die je vertrouwt en probeer samen een volwassene te betrekken zodat hij/zij kan helpen. Het is belangrijk dat dit snel wordt aangepakt.
- Is er een intieme foto, video's of ander beeldmateriaal van jou doorgestuurd? Bedenk dit is niet jouw schuld, wat anderen ook zeggen! Het is belangrijk dat je dit gaat vertellen tegen mensen die jij vertrouwt. Blijf er niet alleen mee rondlopen, en vraag een volwassene zodat ze jou kunnen helpen. Is dat echt te spannend? Chat dan anoniem met Helpwanted <https://chat.helpwanted.nl> of met Qpido. <https://www.qpido.nl> Daar zitten hulpverleners en ervaringsdeskundigen, mensen die het zelf hebben meegemaakt. Zij kunnen goed luisteren en geven advies.
- Probeer dit niet alleen op te lossen. De meeste slachtoffers geven aan dat zij veel te lang hebben gewacht met het vragen van hulp.
- Kijk even in bijlage 2 'Begrippen sociale media' hierin worden diverse onderwerpen uitgelegd en kun je kijken of iets strafbaar is en wat wellicht een goede manier is om de situatie aan te pakken
- Kom je mensen online tegen die jou bedreigen, chanteren, discrimineren of ander grensoverschrijdend gedrag vertonen? Praat erover met iemand die je vertrouwt en vraag hulp.
- Meld dit ook bij je school, mentor, leerkracht of bij je behandelaar, of een groepsbegeleider waar je vertrouwen in hebt. Dat weten zij ook wat er speelt en kunnen meedenken over een oplossing.

Tips voor ouders en verzorgers

- U heeft een belangrijke rol en verantwoordelijkheid op het vlak van media opvoeding van uw kind(eren).
- Wanneer u foto's maakt van u eigen kind en online plaatst, vraag hen om toestemming. Willen zij niet dat het geplaatst wordt doe dit dan ook niet.
- Bedenk dat u een voorbeeldfunctie heeft, uw kind zal geneigd zijn om uw gedrag te kopiëren, ook online gedrag.
- Kijk regelmatig mee met de online-activiteiten van uw kind.
- Wees nieuwsgierig, en bekijk sociale media en games met een open houding.
- Probeer niet te snel te oordelen en stel vragen.
- We stellen vaak de vraag, hoe was het op school? Hoe was het op het sporten? Voeg daar een vraag aan toe: Hoe was het vandaag online? Nog leuke mensen tegengekomen? Nog gezellige, gekke, rare dingen gezien of meegemaakt?
- Vraag je kinderen om uit te leggen wat ze zo leuk vinden aan een bepaalde app, site of game.
- Neem de tijd om jezelf te informeren welke risico's en gevaren er zijn online. Kijk bijvoorbeeld op de volgende sites: <https://www.vpngids.nl/> <https://www.mediawijsheid.nl/> of <https://www.mediawijs.be/nl/mediaopvoeding>

- Maak jij je zorgen over gedrag online of bepaalde risico's? Vraag eens rond bij andere ouders/verzorgers hoe zij daar mee omgaan of bespreek het eens met de leerkracht/ mentor of begeleider. Wellicht hebben zij tips of ideeën.
- Verbieden of zeggen dat kinderen iets niet moeten doen heeft vaak geen zin. Uit onderzoeken blijkt dat het regelmatig met je kind praten over sociale media, meekijken en denken en bespreken van gedrag hun online weerbaarheid vergroot.
- Leer je kind dat als het online gaat ook verantwoordelijkheden heeft. Ten opzichte van zichzelf en eigen grenzen en regels die hij/zij met jullie als ouders/verzorgers heeft afgesproken als naar mede gebruikers op sociale media.
- Wanneer je jouw kind voor het eerst een mobiel geeft en/of op internet gaat deelnemen aan games, apps of video's laat bekijken, spreek dan bepaalde voorwaarden af, en kom hier regelmatig op terug.

Enkele voorbeelden van handige afspraken zijn:

- Stem de afspraken af op de leeftijd van uw kind.
- Benadruk dat het niet is toegestaan stiekem foto's, video's of geluidsopnames te maken en deze te delen/ verspreiden. Leg uit dat dit strafbaar is.
- Wanneer u foto's of video's maakt van een activiteit op school. Zorg dan dat u zoveel mogelijk alleen uw eigen kind filmt. Verspreid en deel de foto's video's niet zomaar op sociale media. Wees op de hoogte van het beleid van de school en vraag eerst toestemming van de betrokken ouders/ kinderen/ school. Of maak andere kinderen onherkenbaar.
- Heeft u signalen dat uw kind het slachtoffer is van pesten, identiteitsfraude, doxing, exposure, shame-sexting? Neem contact op met de mentor, leerkracht of begeleider van uw kind, of een medewerker van de school / jeugdinstantie waarbij u zich vertrouwt voelt. Bespreek met uw kind dat u deze stap gaat zetten en ga het liefst samen in gesprek met school of jeugdinstantie. Probeer zoveel mogelijk bewijs te verzamelen door schermafdrucken te maken, of berichten/ chats te bewaren.
- Kijk even in bijlage 2 ' Begrippen sociale media' hierin worden diverse onderwerpen uitgelegd en kun je nalezen of iets strafbaar is. Daarnaast staan er suggesties in over een mogelijke aanpak van een situatie.
- Wordt uw kind beschuldigd van shame-sexting, doxing, smaad, laster of een ander online strafbaar feit. Probeer rustig te blijven en samen met een vertrouwenspersoon / hulpverlener in gesprek te gaan met uw kind en school/ jeugdinstantie. Het is belangrijk om uw kind met een open houding te benaderen en uw zorg uit te spreken.
- Mocht uw kind beschuldigd worden van strafbare feiten zorg dat u juridische hulp krijgt.